

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут мистецтв
Кафедра теорії та методики музичного мистецтва

Проректор з наукової роботи
Наталія ВІННІКОВА
«26» серпня 2022 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МУЗИКОЗНАВСТВО ТА МУЗИЧНО-ПРИКЛАДНЕ
МИСТЕЦТВО**

для аспірантів

спеціальності 025 Музичне мистецтво

освітнього рівня третього (освітньо-наукового)

освітньо-наукової програми «Музичне мистецтво»

Київ – 2022

Розробник:

Лігус Ольга Марківна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв.

Викладач:

Лігус Ольга Марківна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри кафедри теорії та методики музичного мистецтва

Протокол від 30.08.2021 р. № 12

Завідувач кафедри _____ Ольга ОЛЕКСЮК

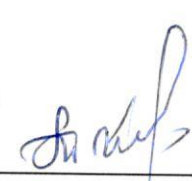
Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Музичне мистецтво»

« 30 » 08 20 22 р.

Гарант освітньо-наукової програми _____ Олександр ОПАНАСЮК

Робочу програму перевірено

« 30 » 08 20 22 р.

Завідувач аспірантури, докторантури _____ Ілона ТРИГУБ

Пролонговано:

на 20 22 / 20 23 н.р. _____ (Олексюк), « 26 » 08 20 22 р., протокол № 12
підпис П.І.Б.

на 20 __ / 20 __ н.р. _____ (_____), « __ » __ 20 __ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

на 20 __ / 20 __ н.р. _____ (_____), « __ » __ 20 __ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

на 20 __ / 20 __ н.р. _____ (_____), « __ » __ 20 __ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання					
	Денна			Заочна		
МУЗИКОЗНАВСТВО ТА МУЗИЧНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО						
Вид дисципліни	Вибіркова					
Мова викладання, навчання, оцінювання	Українська					
Загальний обсяг кредитів / годин	8 / 240, з них: Змістовий модуль «Композиція музичних творів» – 2/60; Змістовий модуль «Музична фольклористика» – 2/60; Змістовий модуль «Методологія сучасного музикознавства» – 2/60; Змістовий модуль «Музична критика» – 2/60;					
Рік навчання	2	3		2	3	
Семестр	4	5	6	4	5	6
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	1	2	2	1	2
Обсяг кредитів	4	2	2	4	2	2
Обсяг годин, в тому числі:	120	60	60	120	60	60
Аудиторні	56	28	28	16	8	8
Самостійна робота	64	32	32	104	52	52
Форма семестрового контролю	Екзамен			Екзамен		
Змістовий модуль «Композиція музичних творів»						
Рік навчання	2	-	-	2	-	-
Семестр	4	-	-	4	-	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	-	-	1	-	-
Обсяг кредитів	2	-	-	2	-	-
Обсяг годин, в тому числі:	60	-	-	60	-	-
Аудиторні	28	-	-	8	-	-
Самостійна робота	32	-	-	52	-	-
Змістовий модуль «Музична фольклористика»						
Рік навчання	2	-	-	2	-	-
Семестр	4	-	-	4	-	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	-	-	1	-	-
Обсяг кредитів	2	-	-	2	-	-
Обсяг годин, в тому числі:	60	-	-	60	-	-
Аудиторні	28	-	-	8	-	-
Самостійна робота	32	-	-	52	-	-
Змістовий модуль «Методологія сучасного музикознавства»						
Рік навчання	-	3	-	-	3	-
Семестр	-	5	-	-	5	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	-	1	-	-	1	-
Обсяг кредитів	-	2	-	-	2	-
Обсяг годин, в тому числі:	-	60	-	-	60	-
Аудиторні	-	28	-	-	8	-
Самостійна робота	-	32	-	-	52	-

Змістовий модуль «Музична критика»						
Рік навчання	-	-	3	-	-	3
Семестр	-	-	6	-	-	6
Кількість змістових модулів з розподілом:	-	-	1	-	-	1
Обсяг кредитів	-	-	2	-	-	2
Обсяг годин, в тому числі:	-	-	60	-	-	60
Аудиторні	-	-	28	-	-	8
Самостійна робота	-	-	32	-	-	52

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є розв'язання низки завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців щодо здійснення наукових досліджень у галузі музичного мистецтва. Навчальна дисципліна передбачає здобуття аспірантом професійно орієнтованої підготовки, специфічних знань та умінь, а також досвіду їх практичного застосування у професійній діяльності.

Завдання навчальної дисципліни передбачають вивчення загальних засад музикознавства як багатоскладової науки, що охоплює різні сфери наукового знання про музичну культуру та мистецтво, проблематики сучасного музикознавства в полідисциплінарному контексті, знання про функції, завдання та жанри музичної критики, історичний шлях розвитку зарубіжної та української музичної критики, теоретичні, історичні, філософські, психоемоційні та комунікативні аспекти музичної композиції, сутність та структуру художнього образу музичної композиції, методологічні засади, напрями та методи дослідження, історичний шлях розвитку західноєвропейської та вітчизняної музичної фольклористики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-наукової програми спеціальності формуються загальні та фахові компетентності:

Програмні компетентності	Код	Значення компетентності
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1	Здатність до розуміння широкого кола філософсько-світоглядних питань, системних зв'язків між явищами і процесами; критично мислити; використовувати набутий особистісно-професійний досвід для вирішення наукових і фахових завдань; до аналізу міждисциплінарних явищ і процесів; реалізації власного аксіологічного та наукового потенціалу.
	ЗК 2	Уміння орієнтуватися в сучасній методології

		освіти; здатність до застосування методів наукового пізнання; методологічно і технологічно грамотно здійснювати наукове дослідження, інтерпретувати його результати.
	ЗК 3	Здатність до критичного аналізу, оцінки сучасних наукових суджень, здатність генерувати оригінальні теоретичні конструкції, гіпотези та дослідницькі питання; здатність обирати і застосовувати методи дослідження, що відповідають предмету й завданням дослідження; здатність здійснювати комплексні дослідження, у тому числі – міждисциплінарні.
Фахові компетентності (ФК)	ФК 1	Володіння науковою термінологією, як загальною, так і предметною; знання сучасної нормативно-правової бази розвитку освіти; вміння узагальнювати інноваційний педагогічний досвід у власному науковому дослідженні; теоретична і практична готовність до здійснення активної педагогічної діяльності, орієнтованої на якісне перетворення особистості науковця.
	ФК 2	Готовність до самовдосконалення і безперервного опанування нових знань, вміння передавати науковий, професійний досвід; здатність до мобільності у змінах професійного позиціонування на ринку праці, готовність до прийняття інновацій; здатність розробляти комплексне методичне забезпечення навчальних дисциплін, що викладаються.
	ФК 4	Здатність проводити аналіз власних наукових результатів; володіти діагностичним інструментарієм оцінки результатів експериментальної роботи; оцінювати наукову та практичну цінність завдань, які вирішуються у власному дослідженні.
	ФК 6	Здатність до аналізу музичних творів, явищ музичної культури, музичних жанрів, творчості композиторів; уміння теоретично осмислювати формотворчі принципи музичних творів, розуміння змісту їхніх стильових і виразових особливостей.
	ФК 7	Належне володіння необхідними знаннями в галузі музичної освіти і педагогіки; володіння відповідною науковою термінологією; здатність до аналізу музично-освітніх процесів у розвитку музичної освіти та музичного мистецтва в цілому.

	ФК 8	Здатність працювати з історичними джерелами у фондах архівів і бібліотек, з науковою літературою; вміння аналітично мислити, ставити проблему та розуміти шляхи її подолання; критично оцінювати власні результати в контексті сучасних наукових досліджень у галузі музичного мистецтва і музичної освіти; здатність аргументовано викладати і захищати свою наукову позицію в науковій дискусії.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант виявляє здатність:

- володіти знаннями з нормативно-правової бази розвитку сучасного мистецтва, тенденцій мистецької політики в Україні щодо входження в європейський мистецький простір, норм та принципів наукової етики;
- логічно будувати структуру наукового дослідження, застосовувати відповідні методи його реалізації, здійснювати кількісно-якісну інтерпретацію отриманих результатів;
- аналізувати твори музичного мистецтва, уміння проводити мистецький аналіз творів зарубіжних та українських композиторів;
- володіти принципами аналізу, синтезу, співставлення, порівняння мистецьких явищ і процесів для вирішення науково-дослідницьких завдань;
- виявляти розуміння щодо прогнозування наукової діяльності, моделювання мистецьких явищ і процесів, аналізу тенденції розвитку сучасного мистецького середовища.

Програмні результати навчання:

Код	Значення програмного результату
ПРН 1	Сформованість світогляду, активної громадянської позиції, загальної культури.
ПРН 2	Уміння аналізувати й інтерпретувати соціальні та культурно-мистецькі явища і процеси, аргументувати власні оцінні судження.
ПРН 5	Готовність до застосування методів наукового пізнання, проведення науково-дослідницької діяльності, здійснення наукового дослідження та інтерпретації його результатів, ефективного висвітлення, розповсюдження знань щодо наукових досліджень. Уміння знаходити необхідну інформацію з вітчизняних і зарубіжних інформаційних джерел відповідно до проблеми дослідження.
ПРН 6	Розуміння специфіки об'єктів дослідження у сфері музичного мистецтва, здатність до критичного мислення, використання набутого особистісно-професійного досвіду у вирішенні наукових завдань та аналізу міждисциплінарних явищ та процесів. Готовність до операційного аналізу, зіставлення, синтезу, порівняння різних музичних явищ і процесів для вирішення визначених науково-дослідницьких завдань.
ПРН 7	Уміння вибудовувати ієрархію наукових понять за рівнями їхнього узагальнення. Готовність визначати міждисциплінарний характер наукового дослідження, їхні взаємозв'язки та взаємозалежності. Готовність продукувати інноваційні ідеї, проектувати їхнє впровадження у професійну діяльність.
ПРН 8	Володіння професійним понятійним апаратом з історії та теорії музики, методологією музикознавчого аналізу різноманітних музичних явищ, жанрів, стилів, творчості композиторів, музичних творів.
ПРН 9	Здатність до особистісної рефлексії, самоконтролю та самоорганізації у процесі наукового пошуку, вирішенні дослідницьких завдань.
ПРН 10	Здатність до самоаналізу дослідницької діяльності, володіння діагностичним інструментарієм, вміння аналітично мислити, ставити проблему і розуміти шляхи її вирішення; спроможність критичного оцінювання результатів дослідження, дотримання норм наукової етики під час дослідницької діяльності; здатність аргументовано викладати і захищати свою наукову позицію в науковій дискусії.
ПРН 11	Здатність до ефективної професійної комунікації в умовах міжособистісної взаємодії та соціальних мережах.
ПРН 13	Орієнтація в музичному просторі світової та національної культури, художніх напрямках, жанрах і стилях музичного мистецтва, творчості композиторів, спроможність виявляти особливості їхнього розвитку, аналізувати обрану в галузі музикознавства тему для дослідження в контексті актуальних запитів сучасної культури.
ПРН 15	Володіння методикою опрацювання історичних джерел у фондах архівів і бібліотек, наукової літератури; володіння професійним понятійним апаратом з історії та теорії музики, методологією музикознавчого аналізу різноманітних музичних явищ, подій, творів; здатність до застосування теоретичних знань при аналізі музикознавчих явищ, проблем, музичних творів чи інших феноменів музичної культури.

4. Структура навчальної дисципліни
Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна робота
		Аудиторні					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль «Композиція музичних творів»							
Тема 1. Загальні поняття теорії музичної композиції	18	4	2				12
Тема 2. Логіка музичної композиції	22	6	6				10
Тема 3. Теоретичні аспекти музичної композиції другої половини ХХ – початку ХХІ ст.	20	6	4				10
Разом за змістовий модулем «Композиція музичних творів»	60	16	12				32
Змістовий модуль «Музична фольклористика»							
Тема 4. Музична фольклористика як наука: теорія, історія, методологічні засади	18	4	2				12
Тема 5. Методика аналізу фольклорного твору	22	6	6				10
Тема 6. Етапи документування музично-фольклорної традиції	20	6	4				10
Разом за змістовий модулем «Музична фольклористика»	60	16	12				32
Змістовий модуль «Методологія сучасного музикознавства»							
Тема 7. Методологія наукової творчості	20	4	4				10
Тема 8. Методи наукового пізнання музичного мистецтва	20	6	4				10
Тема 9. Теоретична модель музикознавчого дослідження	20	6	4				12
Разом за змістовим модулем «Методологія сучасного музикознавства»	60	16	12				32
Змістовий модуль «Музична критика»							
Тема 10. Музична критика: історія, функції, завдання	18	4	2				12
Тема 11. Жанрова система музичної критики	22	6	6				10
Тема 12. Стилїстика музично-критичних опусів	16	6	4				10
Разом за змістовим модулем «Музична критика»	60	16	12				32
УСЬОГО	240	64	48				128

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна робота
		Аудиторні					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль «Композиція музичних творів»							
Тема 1. Загальні поняття теорії музичної композиції	16	1					15
Тема 2. Логіка музичної композиції	22	2	2				18
Тема 3. Теоретичні аспекти музичної композиції другої половини ХХ – початку ХХІ ст.	22	1	2				19
Разом за змістовий модулем «Композиція музичних творів»	60	4	4				52
Змістовий модуль «Музична фольклористика»							
Тема 4. Музична фольклористика як наука: теорія, історія, методологічні засади	18	1	2				15
Тема 5. Методика аналізу фольклорного твору	22	2	2				18
Тема 6. Етапи документування музично-фольклорної традиції	20	1					19
Разом за змістовий модулем «Музична фольклористика»	60	4	4				52
Змістовий модуль «Методологія сучасного музикознавства»							
Тема 7. Методологія наукової творчості	17	1					16
Тема 8. Методи наукового пізнання музичного мистецтва	22	2	2				18
Тема 9. Теоретична модель музикознавчого дослідження	21	1	2				18
Разом за змістовий модулем «Методологія сучасного музикознавства»	60	4	4				52
Змістовий модуль «Музична критика»							
Тема 10. Музична критика: історія, функції, завдання	18	1	2				15
Тема 11. Жанрова система музичної критики	22	2	2				18
Тема 12. Стилїстика музично-критичних опусів	20	1					19
Разом за змістовий модулем «Музична критика»	60	4	4				52
УСЬОГО	240	16	16				208

5. Програма навчальної дисципліни ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «КОМПОЗИЦІЯ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ»

Лекція 1. Загальні поняття теорії музичної композиції

Поняття музичної композиції в різних трактуваннях. Теоретичні положення музичної композиції (Б. Асаф'єв, М. Бахтін, М. Арановський, В. Бобровський, М. Бонфельд, Н. Гуляницька, І. Котляревський, Л. Мазель, Є. Назайкінський, І. Пясковський, О. Соколов, Ю. Холопов). Задум композиції: від інтенції – до твору та його інтерпретації. Композиція як інтелектуальна і почуттєва діяльність. Механізми і специфіка композиторського мислення. Психологія творчого пошуку. Емоційний та інформаційний аспекти композиції. Композиція як форма комунікації.

Поетика музичної композиції. Філософські аспекти теорії музичної композиції. Категорії простору і часу в музиці. Зміст і форма композиції: співвідношення понять. Багатоплановість та ієрархічність змісту в музиці. Художній світ твору. Поняття художнього образу. Музичний образ, система образів у музичному творі. Метафора та звукообразність у музиці, звукопис. Поза-музичні аспекти музичного змісту.

Основні поняття теми: композиція твору, художній образ, композиторське мислення, музичний зміст, архітектоніка, музична драматургія, семантика композиції.

Тема 1. Загальні поняття теорії музичної композиції

Семінар 1. Зміст музичної композиції

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань:

1. Зміст і форма музичної композиції: співвідношення понять
2. Структура художнього образу в композиції музичних творів

II. Перевірка виконання самостійної роботи

III. Проблемна дискусія з теми

Лекція 2. Логіка музичної композиції

Композиція музичного твору. Загальні принципи будови композиції. Архітектоніка та ієрархічність музичної форми. Подієвість, сюжетність у музиці. Композиція та драматургія. Загальна модель композиції. Багатоплановість композиції. Семантика композиції. Процесуальність композиції.

Функції композиції та композиційні функції. Фази музичної композиції у вокальній та інструментальній формах. Експозиційні принципи композиції. Функції частин розвитку. Принципи композиції у заключних розділах форми. Рух і статика в музиці. Синтаксис у музиці. Роль синтаксичних структур у створенні композиції.

Система художньо-виразових засобів: інтонація, лад, гармонія, фактура ритмічна організація, тематизм, тембр, фактура, оркестровка. Поняття музичної стилістики. Роль виразових засобів у створенні художнього образу. Інтонація як найважливіший носій музичної виразності. Основні аспекти теорії інтонації у вченні Б. Асаф'єва. Проблеми музичного тематизму в музикознавчих працях ХХ – ХХІ ст. Роль фактури в музичній композиції. Історичний розвиток системи засобів музичної виразності.

Основні поняття теми: музична форма, музична драматургія, функції композиції, композиційні функції, музичний синтаксис, засоби музичної виразності, музична стилістика, інтонація, тематизм.

Тема 2. Логіка музичної композиції

Семінар 2. Система засобів виразності в музичній композиції

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань:

1. Роль засобів виразності у створенні художнього образу
2. Історичний розвиток системи музично-виразових засобів

II. Перевірка виконання самостійної роботи

III. Проблемна дискусія з теми

Лекція 3. Теоретичні аспекти музичної композиції другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Форма в музиці другої половини ХХ ст. Традиційна та індивідуальна форми. Індивідуалізація принципів формотворення музичної композиції в новітній музиці. Причини відмови композиторів від традиційних бароково-класико-романтичних форм та їхні уявлення про форму в новітній музиці.

Композиторські методи і техніки музичної композиції другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Принципи пуантилізму в композиції. Детерміновані композиції, в яких музична подія створюється з одиничних елементів у кількох параметрах. Електронна музика. Поєднання електронного та акустичного звучання. Конкретна музика, її специфіка. Особливості звукового матеріалу в конкретній музиці, його розподілу в часі та способів створення форми. Типологія звукових об'єктів у теоретичних працях

П. Шеффера. Інтеграція принципів конкретної музики в електронних композиціях.

Статистична композиція. Виникнення цього методу в статистичній композиції К. Штокгаузена, розвиток у стохастичній музиці Я. Ксенакіса, в мікро-поліфонії Д. Лігеті, композиторській техніці К. Пендерезького. Просторова композиція як різновид сучасної музичної композиції. Специфіка створення елементів простору в інструментальній та електронній музиці. Створення просторової диспозиції в інструментальній музиці (2-канальні, 4-канальні, 8-канальні електронні композиції).

Інтеграція стилів різних епох в культурі новітньої музики. Теоретичне та естетичне обґрунтування стильової інтеграції у Л. Беріо, Б. Цимермана, А. Шнітке, А. Пярта (теорія полістилістики та класифікації її різновидів).

Основні поняття теми: пуантилізм, електронна музика, електроакустична музика, конкретна музика, статистична композиція, стохастична композиція, композиторські техніки ХХ – ХХІ ст.

Тема 3. Теоретичні аспекти музичної композиції ХХ – ХХІ ст.

Семінар 3. Часово-просторові параметри музичної композиції ХХ – ХХІ ст.

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань:

1. Концепція музичного часу і простору в теорії музичної композиції ХХ – ХХІ ст.
2. Типологія форм часово-просторової організації авангардної музики ХХ – ХХІ ст.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія з теми.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «МУЗИЧНА ФОЛЬКЛОРИСТИКА»

Лекція 4. Музична фольклористика як наука: теорія, історія, методологічні засади

Музична фольклористика (етномузикологія) як система наукових дисциплін. Фольклор як об'єкт науки. Народна музика як предмет вивчення музичної фольклористики. Функціональна та структурна («зовнішня» та «внутрішня») площини існування народної музики та шляхи їх дослідження. «Зовнішня» – індуктивний та емпіричний (спостереження та висновки й узагальнення на їх основі); «внутрішня» – моделювання та абстрагування.

Витоки і формування музичної фольклористики. Становлення

етномузичної культурології (А. Мерріам «Антропологія музики», праці Б. Неттла, П. Дагліга). Етномузикознавча культурологія та соціологія в Україні. Дослідження К. Квітки, В. Гошовського, С. Грици.

Напрями досліджень українських фольклористів: питання ладу (О. Правдюк), народного багатоголосся (Л. Яценко), дослідження жанрів: епіки (С. Грица), літнього обрядового фольклору (А. Завальнюк), етносоціологічних проблем (О. Смоляк, М. Хай, О. Тюрікова), народного виконавства (Є. Єфремов), інструментальної музики (А. Гуменюк, І. Мацієвський, Б. Яремко). Розвідки, присвячені діяльності видатних фольклористів (С. Грица, З. Василенко). Українська етномузикологія сьогодні. Діяльність ПНДЛМЕ при ЛНМА ім. М. В. Лисенка (створення архіву та фоноархіву народної музики, науково-дослідницька робота, видавнича діяльність, дослідницька діяльність Б. Луканюка) та при НМАУ ім. П. І. Чайковського (збирацька та наукова діяльність лабораторії, дослідження О. Мурзіної, Є. Єфремова, М. Хая, І. Клименко, М. Скаженик).

Основні напрями і методи досліджень в сучасній етномузикології. Методи польової роботи. Проблеми транскрипцій народної музики у світовій етномузикології. Колекціонування народно-музичних творів. Звукові архіви. Систематика народно-музичних творів. Класифікація традиційної музики. Типологія народно-вокальної творчості. Опис народно-музичного матеріалу. Синхронічне й діахронічне вивчення фольклору – два послідовні та взаємопов'язані етапи системного студіювання усної словесності та музичного фольклору. Методи вивчення музичного фольклору (порівняльно-історичний, історико-типологічний, структурно-типологічний, структурно-семіотичний, функціональний, функціонально-соціологічний).

Основні поняття теми: музичний фольклор, музична фольклористика, етномузикологія, народна музика, традиційна музика, автентичний фольклор, міждисциплінарний підхід, фольклористичні студії.

Тема 4. Музична фольклористика як наука: теорія, історія, методологічні засади

Семінар 4. Українська музична фольклористика кінця ХІХ–ХХ ст.

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань:

1. Ф. Колесса – видатний дослідник народної музичної творчості
2. Дослідницька діяльність К. Квітки

II. Перевірка виконання самостійної роботи

III. Проблемна дискусія з теми

Лекція 5. Методика аналізу фольклорного твору

Завдання аналізу фольклорного твору. Аналіз є необхідною умовою підготовки матеріалів (нот, текстів, описів) для подальших кроків у напрямі з'ясування специфіки народної музики, її історичної ваги, функцій та місця в культурних процесах. Без попереднього аналізу наукове осмислення народної музики неможливе. Народно-музичний твір з моменту його виникнення і протягом всього часу побутування існує в двох площинах – структури і функції.

Виявлення структурних особливостей народної музики належить до сфери теоретичного структурного аналізу, який охоплює чотири позиції: вірш, форма, ритм, лад. До сфери прагматичного аналізу належать доступні безпосередньому спостереженню факти, явища та їх опис.

Прагматичний аналіз передбачає отримання таких відомостей: жанр (вид) твору, зміст, засоби образності тексту, паспорт запису (місцевість, функція, етнографічні відомості, виконавський склад тощо), музична стилістика (багатоголосся, мелодика, темп, характер виконання, тембри тощо), обставини виконання, рухи, музичні інструменти та інші дані, які виявляються в кожному окремому випадку. До обов'язкових позицій прагматичного аналізу відносять: місце запису, виконавський склад, обставини виконання, жанр, інструментальний супровід, зміст і поетика, музична стилістика, рухи, поведінка, опис музичних інструментів та способів гри (для інструментальної музики).

Структурний аналіз. Одним із найголовніших завдань структурного аналізу народної пісні є моделювання ритмо-структурного типу. Ритмо-структурна типологія на сьогодні – найдосконаліша серед опрацьованих музично-фольклористичних теорій. Теорія музично-пісенного типу створена представниками української музичної фольклористики (І. Срезневський, О. Потебня, П. Сокальський, С. Людкевич, Ф. Колесса, К. Квітка, В. Гошовський). Визначення ритмо-структурного типу передбачає аналіз і розчленування пісенної структури та моделювання її основних рівнів. Тобто, на відміну від прагматичного аналізу, заснованого переважно на безпосередніх спостереженнях та емпіричному аналізі, структурний аналіз вимагає застосування досить високого ступеня абстракції, тобто, передбачає і володіння технікою абстрагування та моделювання.

Ладо-інтонаційний компонент пісні. Якщо ритмо-структурний аналіз спирається на теорію, то в ладо-інтонаційній сфері поки що вчені пропонують часткові аналітичні принципи, і тут не існує загально визнаної методики аналізу.

Аналіз народнопісенного вірша спирається на знання віршових систем: тонічної, силабічної та силабо-тонічної, їх вживаності у фольклорі та моделювання пісенного типу. Тонічне віршування вживається насамперед у думах, голосіннях, а також в архаїчних зразках обрядового фольклору. Силабічне віршування – основа української фольклорної поетики. Силабо-тонічне віршування – найновіша система (XVIII–XIX ст.). У традиційному фольклорі силабо-тонічне віршування практично не трапляється. Така система поширена в піснях-романсах.

Форма народної пісні у більшості випадків аналізується з урахуванням як наспіву, так і тексту. У фольклористиці для назви частин форми вживається термінологія: сегмент, рядок, строфа. Залежно від того, стосуються вони тексту, наспіву чи одночасно і тексту, і наспіву, застосовуються уточнення: віршовий сегмент (для тексту), музичний сегмент (для наспіву), пісенний сегмент (для тексту і наспіву разом). Подібним чином вживаються поняття «рядок» і «строфа».

Основні поняття теми: фольклорний твір, прагматичний аналіз, структурний аналіз, ритмо-структурна типологія.

Тема 5. Методика аналізу фольклорного твору

Семінар 5. Особливості прагматичного та структурного аналізу фольклорного твору

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань:

1. Основні засади прагматичного аналізу фольклорного твору
2. Проблема нотації фольклорного твору

II. Перевірка виконання самостійної роботи

III. Проблемна дискусія з теми

Лекція 6. Етапи документування музично-фольклорної традиції

Створення документальної бази дослідження. Збирання і фіксація матеріалу – найважливіше завдання фольклористики. Три етапи: методика польової роботи, техніка транскрибування мелодій, видання (публікації) наукового збірника фольклору. Усі три етапи мають власну специфіку, а разом становлять систему взаємопов'язаних методик документування народної музичної культури.

Мета запису (вивчення окремого регіону для з'ясування його специфіки та картографування музичних типів, вивчення та збирання певного виду/жанру пісні, дослідження виконавських традицій). Форми

польової роботи: шість основних форм збирацької роботи – три за типом (розвідувальна, маршрутна, стаціонарна) і три за складом (колективна, комплексна, індивідуальна).

Умови польової роботи, етика збирача. Різновиди записів. Запис за побутових обставин (фіксація пісень різних жанрів під час виконання обрядів, перепочинку між роботами, на бесідах, вечірках тощо). Запис поза умовами природного побутування (виконання на прохання фольклориста). Запис від фольклорних ансамблів. Запис у студійних умовах. У випадках, коли напівзабута пісня становить значний інтерес, вдаються до прийомів реконструкції. Оформлення фонограми. На плівку фіксується фольклорний твір, а також необхідні оголошення та роз'яснення.

Форми збирацької документації. Паспорт фольклорного твору. Паспорт виконавця. Листок збирача. Важливість ведення індивідуального польового щоденника. Кожна експедиційна касета має бути оснащена реєстром. У ньому засвідчуються відомості: дата, місце запису, назва пісень із вказівкою жанру, виконавця та метражу за лічильником, прізвище записувача. Реєстр повинен знаходитися у футлярі кожної касети, на якій зроблено записи.

Упорядкування матеріалів експедиції. Проблема транскрипції фольклорного твору (різновиди нотацій). Практика нотації твору (алгоритм дій). Розшифрування словесного тексту, висотності, ритму, тактування, виконавських особливостей. Особливості розшифрування багатоголосся та інструментально-ансамблевої партитури. Редагування фольклорних текстів та упорядкування збірника. Збірники фольклору існують у двох формах: рукописній та друкованій. Рукописні збірники можуть зберігатися у приватних колекціях, у фондах різних установ, у тому числі у вигляді депонованих праць у фондах державних бібліотек. Кожна пісня подається у збірникові за трьома основними «блоками»: назва, ноти, поетичний текст. Усе інше – додаткові відомості (примітки, коментарі, виконавці, місце запису, тощо).

Види і типи фольклорних збірників. Зміст та методика упорядкування збірника. Види фольклорних збірників залежать від їх змісту. За видами фольклорні збірники можуть бути етнічними (видання фольклору Гуцульщини, Бойківщини), жанровими (пісні про кохання, танцювальні, веснянки тощо), за засобами виконання (народне багатоголосся, інструментальна музика), збірники за виконавцями (пісні, записані від Явдохи Зуїхи, Насті Присяжнюк), за матеріалами експедицій, за формальними ознаками структури (видання коломийок), за фондами та архівами (з архіву М. Лисенка, Д. Яворницького тощо) та ін.

На типи збірники поділяються за особливостями методики упорядкування та метою (призначенням). Практично усі види видань можна звести до трьох головних типів: популярні збірники (або пісенники), науково-популярні та наукові. Тобто будь-який вид збірника (наприклад, етнічний, – скажімо, фольклор Гуцульщини) може бути упорядкований за методикою одного із трьох типів с як популярний, чи науково-популярний або як науковий. Таким чином, вид збірника визначається характером матеріалу, а тип залежить від способу його подачі та опрацювання. Тип збірника – це насамперед категорія науки. Через це проблеми упорядкування збірника розглядаються як система логічних і теоретичних дій, які реалізуються насамперед у наукових виданнях.

Основні поняття теми: документування фольклору, польове дослідження, фольклорна експедиція, транскрибування мелодій, фольклорний збірник.

Тема 3. Етапи документування музично-фольклорної традиції

Семінар 3. Польове дослідження музичного фольклору

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань:

1. Завдання фольклорної експедиції
2. Форми збирацької документації

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія з теми.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ

«МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНОГО МУЗИКОЗНАВСТВА»

Лекція 7. Методологія наукової творчості

Поняття методу, методології та методики наукового дослідження. Методологія як вчення про мету, завдання та принципи пізнання, що використовує дослідник у процесі наукової діяльності. Метод як спосіб пошуку істини, система знань та вмінь. Методика як система конкретних прийомів.

Емпіричні основи методології: методологічні факти, які отримують за допомогою спостережень та експериментів; емпірико-методологічні гіпотези, концепції та співвідношення, що впливають зі згаданих фактів; емпірико-методологічні дані.

Теоретичні основи методології: понятійний апарат; науково-методологічний апарат; теоретико-методологічні дані.

Різновиди методології: (філософська, загальнонаукова, конкретно-наукова). Складові методології: загально-філософська; загальнонаукова; конкретна галузь науки.

Основні поняття теми: методологія, метод, методика.

Тема 7. Методологія наукової творчості

Семінар 7. Теоретичні основи методології музикознавства

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань:

1. Понятійний апарат музикознавства.
2. Музична творчість як об'єкт наукового пізнання.

II. Перевірка виконання самостійної роботи .

III. Проблемна дискусія з теми.

Лекція 8. Методи наукового пізнання музичного мистецтва

Філософські, загальнонаукові та конкретно-наукові методи в музикознавстві. Типологія методів наукового пізнання: спостереження, порівняння, експеримент, узагальнення, абстрагування, аналіз, синтез, розчленування, об'єднання, аналогія. Рух наукового пізнання – від абстрактного до конкретного. Теоретичні методи індукції та дедукції.

Методи музикознавчої науки. Історично-генетичний, системно-історичний, порівняльно-історичний, історико-культурний); методи поліфонічного, гармонічного, інтонаційного, жанрово-стильового, цілісного семантичного аналізу музичних творів; методи музично-текстологічного, інтерпретологічного аналізу; метод аналогій; дискурсивний метод.

Спеціальні методи і підходи у сферах музичної педагогіки (загальні методологічні принципи і концепції та авторські методи), етномузикології (етнорегіональний, методи розшифрування фольклорно-музичної аутентики), музичної психології, музичної соціології тощо.

Основні поняття теми: філософські методи, загальнонаукові методи, конкретно-наукові методи.

Тема 8. Методи наукового пізнання музичного мистецтва

Семінар 8. Новітні методи і підходи сучасного музикознавства

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань:

1. Специфіка когнітивного підходу в аналізі музичних явищ.

2. Метод мистецтвометрії у науці про музику.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Обговорення особливостей опрацювання нотних рукописів.

Лекція 9. Теоретична модель музикознавчого дослідження

Типи та аспекти музикознавчих досліджень. Проблематика сучасної методології музикознавства. Інтегративна музикознавча методологія: поєднання історичних, теоретичних, виконавсько-інтерпретологічних методів наукового пізнання явищ музичного мистецтва. Загальна тенденція до інтердисциплінарності, інтегрованості із суміжними науковими сферами – мистецтвознавчими, культурологічними та загально гуманітарними.

Послідовність дослідницьких операцій для вирішення музикознавчої проблеми. Приклад теоретичної моделі аналізу музичного твору в ракурсі проблеми спадкоємності (за О. Зінькевич):

- відокремлення типізованого та індивідуалізованого шарів твору;
- розмежування типологічних, генетичних та контактних зв'язків музичного твору;
- здійснення типологічної атрибуції твору;
- виявлення генетичної формули твору;
- визначення механізму спадкоємності – характеру і ступеня успадкованого, що створює художню оригінальність музичного явища.

Основні поняття теми: музикознавче дослідження, теоретична модель аналізу твору, теорія спадкоємності.

Тема 9. Теоретична модель музикознавчого дослідження

Семінар 9. Сильова специфіка музичного явища

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань:

1. Понятійний апарат вивчення та аналізу музичного стилю
2. Алгоритм аналізу стильових аспектів музичного явища.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія з теми.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «МУЗИЧНА КРИТИКА»

Лекція 10. Музична критика: історія, функції, завдання

Музична критика як складова музичного життя. Походження терміну «критика». Видатні діячі мистецтва про статус критики як феномена культури. Музичний процес як предмет музичної критики. Спрямованість

критики переважно на події поточного життя, їх репрезентація, аналіз, оцінка. Специфічні риси критики: оперативність та публіцистичність. Подвійна природа критики, її «об'єктивна суб'єктивність», «право на помилку» як родові ознаки критики. Професійні вимоги до музичного критика. «Кодекс честі» критика.

Панорамний огляд становлення музично-критичної думки в різних країнах. Формування жанрової номенклатури критики. Історія критики в особах. Становлення музично-критичної думки в Україні. Представники різних видів музично-критичної діяльності, що належать різним мистецьким категоріям: власне музичні критики (В. Стасов, П. Сокальський, Б. Асаф'єв, Б. Кудрик, І. Солертинський та ін.); композитори-критики (Г. Берліоз, Р. Шуман, Р. Вагнер, П. Чайковський, К. Дебюссі та ін.); письменники – музичні критики (Р. Ролан, О. Вайлд, С. Цвейг, Б. Шоу та ін.); виконавці-критики (В. Пухальський, М. Юдіна, Г. Кремер та ін.). Музична критика в сучасному музичному процесі України. Музична критика і музичне мистецтво. Музична критика та музична наука.

Поліфункціональність музичної критики. Первинні функції музичної критики (інформаційна, аксіологічна, інтерпретаційна). Просвітницька, виховна, прогностична функції музичної критики. Критика як оціночне судження. Критика як комунікація. Розмаїття форм музичної критики та журналістики. Критика та журналістика: межі понять. Завдання критика та журналіста. Взаємопроникнення музичної критики та журналістики.

Основні поняття теми: музична критика, музичний процес, музично-критична думка, публіцистика, музично-критичний опус, критичне оцінювання.

Тема 10. Музична критика: історія, функції, завдання

Семінар 10. Історія української музичної критики в особах

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань:

1. П. Сокальський – фундатор української музичної критики
2. Музично-критична діяльність В. Пухальського

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія з теми.

Лекція 11. Жанрова система музичної критики

Типологія музичної критики. Різні способи класифікації критики та їх критерії. Основні типи: інформаційна, аналітична та художньо-публіцистична критика. Жанрова система критики:

Інформаційні жанри музичної критики (допис, анонс, репортаж, інтерв'ю, анотація). Домінуюча функція усіх інформаційних жанрів – надати інформацію. Звідси – обов'язкова для них оперативність і, як правило, невеликий обсяг. Пов'язаність інформаційних жанрів із конкретними подіями поточного часового періоду дає змогу зараховувати їх до хронікальних жанрів. Допис, його схема, функція (інформувати про якийсь факт, подію). Жанр анонсу, його близькість до допису, спільні та відмінні риси, призначення анонсу. Репортаж, його особливість репортажу, стиль викладу Інтерв'ю як спосіб отримання інформації, систематизація інтерв'ю. Анотація – пограничний жанр, у ній поєднуються інформативність та аналітичність. Функція анотації – інформативно-просвітницька.

Аналітичні жанри та їх особливості. Реалізація всіх основних функцій критики в аналітичних жанрах: інформативної, оціночної та функції зворотного зв'язку, але домінуючою є оціночна функція. Рецензія як базовий жанр музичної критики, її основні компоненти та об'єкти. Головна умова рецензійної роботи критика – оперативність. Поєднання інформативності та аналітичності в жанрі огляду. Об'єкт огляду, види оглядів. Стаття – один з найбільш масштабних та фундаментальних жанрів і загальної журналістики, і художньої критики. Об'єкт статті, характерні ознаки статті (концептуальність, аналітичність, аргументовані узагальнення та висновки). Різновиди статей.

Художньо-публіцистичні жанри музичної критики (нарис, есе, фейлетон, памфлет). Роль літературної виразності в критичному матеріалі. Значення метафор та асоціативних ланок у художньо-публіцистичних матеріалах. Нарис як синтетичний жанр (поєднання науковості, публіцистичності зі стилістикою та прийомами жанрів художньої літератури). Різновиди нарисів. Есе: баланс індивідуалізованого вислову та аналітичних узагальнень, експресивності та стриманості у висловлюваннях. Обсяг есе, стиль (образністю, афористичністю, суб'єктивно забарвленою розмовною інтонацією та лексикою). Полемічні жанри: памфлет та фейлетон, їх загострено-полемічна спрямованість. Призначення: «виправляти сміхом», прийомами сатири. Ці жанри потребують від журналіста і критика не тільки яскравого літературного таланту, а й розвиненого почуття гумору й дотепності.

Основні поняття теми: інформаційні жанри, аналітичні жанри художньо-публіцистичні жанри, анонс, інтерв'ю, репортаж, допис, анотація, рецензія, стаття, нарис, есе, памфлет, фейлетон.

Тема 11. Жанрова система музичної критики

Семінар 11. Художньо-публіцистичні опуси видатних письменників про музику і музикантів

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань:

1. Історія західноєвропейської опери в художній публіцистиці Р. Роллана
2. Творчі портрети композиторів і виконавців XIX–XX ст. у критичних есе і нарисах Б. Шоу

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія з теми.

Лекція 12. Стилїстика музично-критичних опусів

Мова в критиці (типи мови, історична змінюваність мови, мовні «хвороби» і штампи). Розмовна і книжна мови. Розмовна мова як показник історичного часу, соціальної та національної належності, вікового та освітнього цензу, індивідуального стилю особистості. Книжна мова: науково-понятійна мова досліджень, мова художньої літератури. Національна мова як образ країни, народу. Мовні «хвороби»: канцелярські штампи, втрата художності. Бюрократизація мови, втрата почуття живого слова, забруднення безграмотними і безглуздими виразами, чужомовна лексика.

Заголовок: функції та стилістичні особливості. Функції заголовка: (номінативна, інформативна, рекламна, комунікативна, композиційна, оцінююча, інтегративна).

Стилїстика інформаційних жанрів. Жанрово-стильові прийоми репортажу: динамізація висловлювання, активізація сприйняття. Типи запитань інтерв'ю (відкриті, закриті, прямі й непрямі, додаткові і контрольні, особисті. Дефектні запитання. Жанрово-стильові прийоми анотації: використання художніх порівнянь та асоціацій.

Стилїстика аналітичних жанрів. Рецензія: контекстні порівняння та аналітичні роздуми. Оцінка впливає з усього ходу міркувань автора, акумулюючись протягом усієї рецензії. Огляд: щоб уникнути сухого переліку і не оминати жодного важливого явища в огляді, потрібно об'єднати матеріал наскрізною ідеєю, вдатися до літературно-художніх прийомів. Портрет: глибина та детальність висвітлення теми у портреті залежить від взаємопов'язаності адресата та характеру друкованого органу. Літературний стиль портрету: строго-академічний, літературно-художній.

Стилїстика художньо-публіцистичних жанрів. Варіанти стилістики нарису: прямий опис дій, екскурси в біографію автора, різні маски: автор як оратор, лірик або філософ, монологічна та діалогічна розповідь, створення художніх образів за допомогою метафор, алегорій, порівнянь та інших літературних засобів. Мова есе: невимушена, доступна і водночас

метафорична. Форма – гнучка, передбачає нестандартність в усьому: у виборі теми, манері її подачі, підкресленій суб'єктивності, незвичних асоціаціях. Стилiстичні прийоми фейлетону. Головний прийом фейлетону – іронія. Способи її створення (анти-фраза – використання слів з іншого лексичного ряду, використання у невідповідному контексті слів «чому́сь», «яко́сь», «дивним чином» тощо, перебільшення, парадоксальне використання слів з іншого лексичного ряду або у незвичному сенсі; знижене використання високих або застарілих слів.

Основні поняття теми: стилістика, лексика, розмовна мова, книжна мова, літературно-художній стиль, заголовок, канцеляризм, метафора, алегорія.

Тема 12. Стилiстика музично-критичних опусів

Семінар 12. Мовні хиби у стилістиці музично-критичних опусів

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань:

1. Поширені канцеляризми та русизми в музично-критичних опусах сучасних українських авторів
2. Стилiстика текстів про музику в сучасній журналістській творчості у контексті проблеми фахової підготовки музичного критика

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія з теми.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (денна форма)

Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Змістовий модуль «Композиція музичних творів»		Змістовий модуль «Музична фольклористика»		Змістовий модуль «Методологія сучасного музикознавства»		Змістовий модуль «Музична критика»	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	8	8	8	8	8	8	8	8
Відвідування семінарських занять	1	6	6	6	6	6	6	6	6
Робота на семінарському занятті	10	6	60	6	60	6	60	6	60
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15	3	15	3	15
Разом		-	89	-	89	-	89	-	89
Загальна кількість балів:		356							
Розрахунок коефіцієнта:		$356 : 60 = 5,93$							
Форма контролю		Екзамен: 40 балів							

Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (заочна форма)

Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Змістовий модуль «Композиція музичних творів»		Змістовий модуль «Музична фольклористика»		Змістовий модуль «Методологія сучасного музикознавства»		Змістовий модуль «Музична критика»	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	2	20	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25	5	25	5	25	5	25
Разом			49		49		49		49
Загальна кількість балів:		196							
Розрахунок коефіцієнта:		$196 : 60 = 3,26$							
Форма контролю		Екзамен: 40 балів							

6.2. Завдання для самостійної роботи (денна форма)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «КОМПОЗИЦІЯ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ»

Тема 1. Загальні поняття теорії музичної композиції

Завдання 1. Визначити характер співвідношення змісту і форми композиції на прикладі симфонічної поеми Р. Штрауса «Тиль Уленшпигель» та симфонічної балади «Гражина» Б. Лятошинського.

Тема 2. Логіка музичної композиції

Завдання 1. Порівняти засоби звукозображальності у творах К. Жанекена («Спів птахів»), Ф. Шуберта («Гретхен за прялкою»), М. Мусоргського («Картинки з виставки»), М. Равеля («Гра води»), А. Онеггера (Пасифік 2 3 1).

Тема 3. Теоретичні аспекти музичної композиції другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Завдання 1. Виявити причини трансформації комунікаційної тріади «композитор – виконавець – слухач» в музичній культурі ХХ – ХХІ ст. (за концепцією В. Мартинова).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «МУЗИЧНА ФОЛЬКЛОРИСТИКА»

Тема 4. Музична фольклористика як наука: теорія, історія, методологічні засади

Завдання 1. Виписати напрями діяльності визначних українських фольклористів (В. Гошовського, С. Грици, А. Іваницького, Б. Луканюка, Є. Єфремова, І. Клименко).

Тема 5. Методика аналізу автентичного музичного матеріалу

Завдання 1. Порівняти теоретичні засади структурного аналізу фольклорного твору С. Людкевича та К. Квітки.

Тема 6. Етапи документування музично-фольклорної традиції

Завдання 1. Скласти базовий план підготовки та проведення експедиційного дослідження народно-музичної традиції.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНОГО МУЗИКОЗНАВСТВА»

Тема 7. Методологія наукової творчості

Завдання 1. Створити порівняльну таблицю емпіричних та теоретичних засад методології.

Тема 8. Методи наукового пізнання музичного мистецтва

Завдання 1. Охарактеризувати філософські, загальнонаукові та конкретно-наукові методи, які є актуальними для музикознавствчих досліджень.

Тема 9. Теоретична модель музикознавчого дослідження

Завдання 1. Побудувати алгоритм аналізу музичного твору (на матеріалі свого дослідження) в ракурсі проблеми спадкоємності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «МУЗИЧНА КРИТИКА»

Тема 10. Музична критика: історія, функції, завдання

Завдання 1. Створити порівняльну таблицю ознак музичної критики та музичної журналістики.

Тема 11. Жанрова система музичної критики

Завдання 1. Ідентифікувати зразки інформаційних та аналітичних жанрів серед публікацій пропонованого інтернет-видання («Критика»).

Тема 12. Стилїстика музично-критичних опусів

Завдання 1. Виявити приклади використання мовних штампів у пропонованих музично-критичних опусах.

6.3. Завдання для самостійної роботи (заочна форма)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «КОМПОЗИЦІЯ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ»

Тема 1. Загальні поняття теорії музичної композиції

Завдання 1. Охарактеризувати теоретичні концепції музичної композиції Б. Асаф'єва, Ю. Холопова, І. Пясковського.

Завдання 2. Визначити характер співвідношення змісту і форми композиції на прикладі симфонічної поеми Р. Штрауса «Тиль Уленшпигель» та симфонічної балади «Гражина» Б. Лятошинського.

Тема 2. Логіка музичної композиції

Завдання 1. Визначити драматургічні функції композиції у перших частинах симфоній композиторів XVIII – XIX ст. Л. Бетховена (№6), Й. Брамса (№4), П. Чайковського (№5).

Завдання 2. Порівняти засоби звукообразності у творах К. Жанекена («Спів птахів»), Ф. Шуберта («Гретхен за прялкою»), М. Мусоргського («Картинки з виставки»), М. Равеля («Гра води»), А. Онегера (Пасифік 2 3 1).

Тема 3. Теоретичні аспекти музичної композиції другої половини XX – початку XXI ст.

Завдання 1. Знайти прийоми полістилістики у творах Л. Беріо («Симфонія»), А. Шнітке (Concerto grosso №1), В. Сильвестрова (Соната №1).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «МУЗИЧНА ФОЛЬКЛОРИСТИКА»

Тема 4. Музична фольклористика як наука: теорія, історія, методологічні засади

Завдання 1. Виписати напрями діяльності визначних українських фольклористів (В. Гошовського, С. Грици, А. Іваницького, Б. Луканюка, Є. Єфремова, І. Клименко).

Завдання 2. Охарактеризувати основні методи дослідження фольклорного матеріалу.

Тема 5. Методика аналізу автентичного музичного матеріалу

Завдання 1. Здійснити прагматичний та структурний аналіз двох народно-пісенних зразків (календарно-обрядового циклу та весільного обряду).

Завдання 2. Порівняти теоретичні засади структурного аналізу фольклорного твору С. Людкевича та К. Квітки.

Тема 6. Етапи документування музично-фольклорної традиції

Завдання 1. Визначити вид і тип двох фольклорних збірників (А. Іваницького та Н. Супрун-Яремко).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНОГО МУЗИКОЗНАВСТВА»

Тема 7. Методологія наукової творчості

Завдання 1. Створити порівняльну таблицю емпіричних та теоретичних засад методології.

Завдання 2. Визначити методологічні засади у своєму науковому дослідженні.

Тема 8. Методи наукового пізнання музичного мистецтва

Завдання 1. Охарактеризувати філософські, загальнонаукові та конкретно-наукові методи, які є актуальними для музикознавствчих досліджень.

Завдання 2. Пояснити вибір методів у своєму науковому дослідженні.

Тема 9. Теоретична модель музикознавчого дослідження

Завдання 1. Побудувати алгоритм аналізу музичного твору (на матеріалі свого дослідження) в ракурсі проблеми спадкоємності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «МУЗИЧНА КРИТИКА»

Тема 10. Музична критика: історія, функції, завдання

Завдання 1. Створити порівняльну таблицю ознак музичної критики та музичної журналістики.

Завдання 2. Змодельовати образ музичного критика на підставі уявлень про «кодекс честі» критика.

Тема 11. Жанрова система музичної критики

Завдання 1. Ідентифікувати зразки інформаційних та аналітичних жанрів серед публікацій пропонованого інтернет-видання («Критика»).

Завдання 2. Створити анонс актуальної події музично-культурного життя.

Тема 12. Стилїстика музично-критичних опусів

Завдання 1. Порівняти стилїстику пропонованих музично-критичних творів з погляду її жанрової відповідності.

6.4. Критерії оцінювання рівня виконання завдань для самостійної роботи:

Кількість балів	Критерії оцінювання
4-5	Відповіді (усні / письмові) / виконані завдання виявляють ґрунтовні знання матеріалу; повноту розкриття теми; логіку та чіткість формулювань; переконливість аргументацій.
2-3	Відповіді (усні / письмові) / виконані завдання виявляють досить міцні знання матеріалу, але містять деякі неточності або помилки (не більше 3); є недостатньо повними щодо розкриття теми; не всі формулювання вирізняються логікою і чіткістю; аргументації недостатньо переконливі.
0-1	Відповіді (усні / письмові) / виконані завдання виявляють поверхові знання матеріалу, містять чимало суттєвих неточностей і помилок (більше 3); вирізняються алогізмом та непереконливістю аргументацій.

6.5. Форми проведення семестрового контролю

Семестровий контроль (іспит) проводиться у вигляді письмової роботи, що містить відповіді на чотири питання екзаменаційного білету, які охоплюють всі модулі навчальної дисципліни «Музикознавство та музично-прикладне мистецтво».

Критерії	Бали
Повнота викладу основних положень і концепцій музичного мистецтва, доречне використання сучасної наукової термінології	10
Знання наукових джерел з проблеми	10
Вміння ілюструвати теоретичні міркування переконливими художніми прикладами	10
Логіка і аргументація викладу	10
Всього	40

6.6. Оцінювання освітніх досягнень аспірантів за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно- відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Рекомендовані джерела

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «КОМПОЗИЦІЯ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ»

Основна література:

1. Пясковський І. Феноменологія музичного мислення // Наук. вісн. нац. муз. акад. України імені П. І. Чайковського. – Київ, Вип. 7 : Музикознавство : з ХХ у ХХІ століття. С. 46-56.
2. Сильвестров В.В. Дочекайтесь музику. Лекції – бесіди. За матеріалами зустрічей Сергія Пилютікова. Київ : Дух і літера, 2010.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «МУЗИЧНА ФОЛЬКЛОРИСТИКА»

Основна література:

2. Грица С. Й. Українська фольклористика ХІХ – початку ХХ століття і музичний фольклор. Нарис. Київ–Тернопіль, 2007.

4. Іваницький А. Український музичний фольклор. Підручник для вищих навчальних закладів. Вінниця : Нова книга, 2004. 320 с.

5. Іваницький А. Українська музична фольклористика. Методологія і методика. Київ : Заповіт, 1997. 392 с.

6. Коваль В. Українські теоретично-практичні здобутки з музично-етнографічної транскрипції // Етномузика : збірка статей та матеріалів до 100-ліття теорії музично-етнографічної транскрипції. Львів, 2010. Число 6 (2010). С. 9–31.

7. Луканюк Б. Типові форми музично-етнографічної документації. Львів, 1981. 150 с.

8. Мурзіна О. Становлення та розвиток київської етномузикологічної школи: НМАУ, кафедра музичної фольклористики // Академія музичної еліти України. Київ, 2004. С. 252–260.

Додаткова

1. Актуальні питання методики фіксації та транскрипції творів народної музики: Зб. наук. праць. Київ, 1989.
2. Іваницький А. І. Хрестоматія з українського музичного фольклору. Вінниця : Нова книга, 2008. 520 с.
3. Квітка К. Вибрані статті. Ч. 1–2. Київ, 1985, 1986.
4. Коробов О. Польовий багатоканальний аудіозапис народно-музичних творів в Україні: з практики звукооператора // Вісник Львівського університету. Секція мистецтвознавство. Випуск 10, Львів. 2011. С. 208–223.
5. Мурзіна О. Лисенко як фольклорист-науковець // Укр. Музикознавство. До 160 річниці від дня народження М. В. Лисенка. Вип. 32. Київ, 2003. С. 174–184.
6. Правдюк О. Методика записування музичного фольклору. Київ, 1981.
7. Хай М. Музично-інструментальна культура українців (фолкльорна традиція). Дрогобич, 2011.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНОГО МУЗИКОЗНАВСТВА»

Основна література:

2. Клековкін О.Ю. Мистецтво: Методологія дослідження: Метод. посібник / Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України. К.: Фенікс, 2017. 144 с.

4. Немкович О. Українське музикознавство ХХ століття як система наукових дисциплін : монографія Київ: НАНУ, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2008. 534 с.

5. Польська І. Методологічна проблематика в сучасному музикознавстві // Культура України. Випуск 46. Харків, ХДАК, 2014. С. 267–274.

6. Самойленко О. Музикологія в мультидисциплінарному середовищі сучасної гуманітарної науки та освіти: ноологічне есе // *Modern Ukrainian musicology: from musical artifacts to humanistic universals: Collective monograph*. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2021. С. 1–31.

7. Самойленко О. Наукові обрії сучасного українського музикознавства // *Мистецтвознавство України*. Вип. 11. Київ, 2010. С. 38–45.

9. Чекан Ю. І. Музична сфера сучасної культури: виміри та конфігурації // *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського*. Вип 129 (2020). С. 81–91.

10. Шип С. В. Методологія музикознавства. Постановка проблеми та основні поняття // *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського*. Вип 129 (2020). С. 9–25.

Додаткова література:

11. Гнатишин О. Історичний вимір українських музично-теоретичних концепцій: монографія. Вид. 2-ге. Львів: Видавництво Львівської політехніки. 2018. 600 с.

12. Зінків І. Модальність як категорія теоретичного музикознавства // *Науковий вісник НМАУ ім. П.І.Чайковського*. Естетика і практика мистецької освіти. Зб.ст. Київ, 2008. Вип.74. С. 245–253.

13. Котляревський І. Музично-теоретична україністика // *Українське музикознавство*. Науково-методичний збірник. Вип. 28. Музична україністика в контексті світової культури. Київ, 1998. С. 9–12.

14. Лісецький С.Й. Про сучасну концепцію українського історичного музикознавства // *Мистецтвознавчі записки*, 21. Київ, 2012. С. 3–9.

15. Чекан Ю. І. Інтонаційний образ світу: монографія. Київ: Логос, 2009. 227 с.

16. Шип С. В. Методологічна криза сучасного теоретичного музикознавства : прояви, причини, можливі наслідки // *Науковий вісник НМАУ ім. П.І.Чайковського*. Наука про музику сьогодні : проблеми та перспективи. Зб. наук. статей. Київ, 2009. С. 71–96.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «МУЗИЧНА КРИТИКА»

Основна література:

1. Бліхарський Р. Музична журналістика: завдання, специфіка, проблеми уніфікації // *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. 2012. Вип. 2. С. 262–271.

2. Зінкевич О., Чекан Ю. Музична критика: теорія та методика: Навчальний посібник. Чернівці. Книги – ХХІ, 2007. 424 с.

4. Мельник Л. О. Актуальні проблеми музичної журналістики в Україні // *Музичне мистецтво і культура*. Вип. 14. Видавництво: ВПП Друкарський двір, 2011. С. 65–72.

5. Найдюк О. Трансформаційні процеси у жанрах музичної критики (за матеріалами української преси 1990–2005 років). Дис. канд. мист-ва. 17.00.03. музичне мистецтво. НМАУ, 2019. 254 с.
6. Чекан Ю. І. Музична критика в інтернеті // Українське мистецтвознавство матеріали, дослідження, рецензії : зб. наук. праць. НАНУ, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2011. Вип. 11. С. 238–244.
7. Чекан Ю. І. Музична критика в сучасному комунікативному середовищі: зміна формату // Мистецтвознавчі записки : зб. наук. праць. Вип. 20. Київ : Міленіум, 2011. С. 18–24.

Додаткова:

8. Гордійчук М. На музичних дорогах. Статті та рецензії. Київ, 1973.
9. Гусарчук Т. В. Володимир Пухальський: феномен творчої особистості // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2013. № 4. С. 60–77.
10. Людкевич С. Дослідження. Статті. Рецензії. Виступи. Том II. [Упоряд. З. Штундер]. Львів, 2000. 816 с.
11. Мельник Л. О. Інтерпретаційні парадигми музичної журналістики // Проблеми музичної інтерпретації : наук. вісн. НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2011. Вип. 95. С. 35–43.
12. Романенко А. Р. Український родовід Володимира Пухальського // Часопис НМАУ ім. П. І. Чайковського. 2019. № 3 (44). С. 92–104.
13. Сокальський П. Вибрані статті та рецензії. Київ, 1977. 173 с.